

Siltojen yli

Samuel Piha ja Minna Lammi

PÄÄKIRJOITUS

Tämä Kulutustutkimus.Nyt-lehden teemanumero käsittelee sukupuolen ja kuluttamisen suhdetta.

Sukupuoli on kulutustutkimuksessa läsnä monella tasolla. Yhtäältä se on yksi yleisimmistä luokittelukriteereistä. Lukemattomat kulutustutkijat vuosikymmenten ajan ovat käyttäneet sukupuolta taustamuuttujana, joka selittää kuluttajan käyttäytymistä erilaisissa yhteyksissä. Sukupuoli on helppo ja käytännöllinen segmentointikriteeri myös liiketoiminnassa. Tämä on osaltaan vahvistamassa sen käyttöä kulutustutkijoiden keskuudessa.

Toisaalta sukupuoli voi olla itsessään tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteena, kuten tässä teemanumerossa. Sukupuolta voidaan kulutustutkimuksessakin lähestyä monenlaisista suunnista. Näistä lähestymistavoista tärkeimmät lienevät biologinen ja konstruktiivinen (esim. Walsh, 2013). Lähestymistapojen kannattajien yhteenotot ovat olleet vuosien varrella kiivaitakin, taisteluja niin sanotussa "tieteiden sodassa" (esim. Ashman & Baringer, 2001), jossa erilaiset todellisuuskäsitykset törmäävät.

Käsillä oleva teemanumeron alkulähde oli tällaisissa yhteenotoissa. Ontologisten poteroiden kaivamisen sijaan päätimme seurata johtavien suomalaisten filosofien ajatuksia siltojen rakentamisen tärkeydestä (Niiniluoto & Saarinen, 2002). Osa näkökulmien erimielisyyksistä johtuu erilaisista puhetaivoista, joten "on pyrittävä keskusteluun, joka ylittää ryhmäkuntien, koulukuntien rajat" (s. 16). On myös muistettava, että yleisen käsityksen mukaan monien erilaisten tutkimusnäkökulmien olemassaolo ei ole sosiaaliteiden kentällä poikkeustila vaan normaalitila (esim. Panula, 2000).

Tähän teemanumeroon, jonka tarkoituksena on syventää ymmärrystä ja lisätä vuoropuhelua sukupuolen merkityksestä kuluttamisessa, tarjottiin useita käsikirjoituksia. Näistä julkaistavaksi valikoitui kolme vertaisarvioinnin läpikäynyttä tieteellistä artikkelia ja yksi puheenvuoro. Teemanumeron yhteydessä julkaistaan myös Anne Kastarisen ja Eliisa Kylkilahden katsaus Nordic Conference on Consumer Research 2006 -konferenssin antiin.

Ensimmäisessä artikkelissa Ilkka Koiranen, Aki Koivula ja Outi Sarpila perehtyvät miesten ja naisten välisiin eroihin verkko-ostamisessa vuosina 2006–2014. Kvantitatiiviseen aikasarja-aineistoon perustuvat tulokset osoittavat, että vaikka lähes yhtä suuri osuus miehistä ja naisista tekee ostoksia verkossa, sukupuolet eroavat toisistaan käytettävän rahamäärän, ostoskerrojen tiheyden ja ostoskohteiden perusteella. Johtopäätöksenä kirjoittajat ehdottavat, että sukupuolten väliset erot pohjautuvat kulutuskulttuurin sukupuolittuneisiin käytäntöihin ja digitalisaation epätasaiseen etenemiseen sukupuolten välillä.

Toisessa artikkelissa Hannu Lehti ja Pekka Räsänen tutkivat kaupallista seksiä yhteiskunnallisena riskinä. Kirjoittajat tarkastelevat, miten pornografiin ja prostituutioon liitettävät riskikokemukset vaihtelevat sukupuolten välillä ja voidaanko havaittuja eroja selittää paremmin sosiaalisen rooliteorian vain evolutiivisen teorian avulla. Kvantitatiivisen aineiston analyysin pohjalta kirjoittajat tulevat siihen lopputulokseen, että evolutiivinen teoria saa vahvempaa tukea kaupalliseen seksiin liittyvien riskikokemusten selittäjänä.

Kolmannessa artikkelissa Ville Salonen ja Samuel Piha¹ syventävät keskustelua kuluttajatutkimuksessa sovellettavasta evoluutiopsykologiasta, joka on herättänyt paljon keskustelua erityisesti sukupuolittunutta (kuluttaja)käyttäytymistä selittävänä teoriana. Kirjoittajat esittelevät evoluutiopsykologian ja evoluutiopsykologisen kuluttajatutkimuksen perusoletukset, ja artikkelin tarkoituksena on tarjota suomalaiselle yleisölle johdatus evoluutiopsykologiaa soveltavan kuluttajatutkimuksen perusteisiin.

Teemanumeron puheenvuorossa tietokirjailija Osmo Tammisalo tarjoaa selityksiä sukupuolieroille kosmetiikan kulutuksessa. Kulutustutkijoiden kentän ulkopuolelta tuleva tieteen kansanomaistamisen asiantuntija analysoi puheenvuorossaan kulttuurin, psykologian ja biologian roolia asiayhteydessä, joka on herättänyt lukuisten kulutustutkijoiden mielenkiintoa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kiitämme kaikkia kirjoittajia ja vertaisarvioitsijoita panoksesta teemanumeron toimittamisessa. Toivomme, että teemanumero osaltaan täyttää tavoitteenensa ymmärryksen syventäjänä ja vuoropuhelun lisääjänä.

---

¹ Teemanumeron toinen toimittaja Samuel Piha jäväsi itsensä tämän artikkelin vertaisarvioinnista ja toimittamisesta, ja prosessin vei läpi Minna Lammi.

LÄHTEET

- Ashman, Keith & Barringer, Philip (2001) *After the science wars: science and the study of science*. London: Routledge.
- Niiniluoto, Ilkka & Saarinen, Esa (2002) 'Filosofia muutoksen tilassa – johdanto nykyajan filosofiaan. Teoksessa Niiniluoto, I. & Saarinen, E. (toim.) *Nykyajan filosofia*. Helsinki: WSOY, 13-43.
- Panula, Juha (2000) *Hämärän taakse. Marketologian minuutta etsimässä*. Jyväskylä: Atena.
- Walsh, Anthony (2013) *Science wars. Politics, gender, and race*. New Jersey: Transaction Publishers.